

WPROWADZENIE

Zagadnienie zarządzania rozwojem obszarów metropolitalnych nabiera w Polsce w ostatnich latach szczególnego znaczenia. Wynika to z wielu czynników, w tym zarówno związanych z naturą procesów rozwojowych, jak i z kwestiami administracyjnymi. W odniesieniu do pierwszej kwestii coraz wyraźniej zauważyć można występowanie zjawisk i fenomenów nie znających granic administracyjnych miast czy gmin, a ich obserwacje pozwalają na określenie realnego zasięgu oddziaływania danego ośrodka. Co istotne, procesy te – mimo próby ich ujęcia w formalnie lub nieformalnie kształtowane granice obszarów miejskich, metropolitalnych czy funkcjonalnych – rozwijają się w sposób żywiolowy i trudny do opisanego właśnie w ramach administracyjnych.

Jednocześnie kwestie kształtowania współczesnych obszarów miejskich i metropolitalnych zyskują w coraz większym stopniu wymiar interdyscyplinarne. Wynika to konieczności łączenia zagadnień związanych z planowaniem rozwoju przestrzennego tychże z problematyką charakterystyczną dla sfery zarządzania, w tym w kontekście zmieniających się uwarunkowań społecznych i ekonomicznych. Dlatego w dyskursie na temat kształtowania obszarów metropolitalnych konieczne jest uwzględnienie także zagadnień *stricto* urbanistycznych, w tym – związanych z kształtowaniem infrastruktury społecznej i komunikacyjnej, systemów przestrzeni publicznych i terenów zieleni, wreszcie – kształtowania polityki rozwoju przestrzennego (w tym w odniesieniu do kluczowych obszarów inwestycyjnych). Wiąże się to ze znacznym poszerzeniem spektrum osób zainteresowanych tą tematyką i koniecznością włączenia w dyskurs dotyczący kierunków kształtowania obszarów metropolitalnych specjalistów ze wszystkich tych dziedzin.

Prace zgromadzone w prezentowanym tomie są pokłosiem konferencji pt. *Zarządzanie rozwojem obszarów metropolitalnych*, współorganizowanej przez Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Politechnikę Gdańską i Miasto Gdynia. Zgodnie z przedstawionymi powyżej założeniami, tematyka konferencji uwzględniała zarówno kwestie przestrzenne (zarządzanie przestrzenią), spo-

łeczno-ekonomiczne (budowania i wdrażania strategii rozwoju obszarów metropolitalnych, w tym ze szczególnym naciskiem na aspekty konkurencyjności), jak i polityczno–instytucjonalne (dotyczące instytucji i form prowadzenia procesu zarządzania metropolią). W szczególności uwagę zwrócono na omówienie – na bazie dotychczasowej praktyki – możliwych modeli w procesie kształtowania systemu zarządzania przestrzenią obszarów metropolitalnych, jak i możliwości świadomego kształtowania poszczególnych systemów i układów budujących współczesne organizmy miejskie. Tym samym odniesiono się zarówno do kwestii kształtowania obszarów metropolitalnych jako całości, jak i do rozwijania w ich granicach wyspecjalizowanych funkcji czy układów i założeń przestrzennych. Pozwoliło to na przybliżenie kwestii znaczenia kształtowania tychże w procesie rozwoju całości obszarów metropolitalnych, a w konsekwencji – na ukazanie znaczenia działań urbanistycznych w procesie zarządzania rozwojem. Tego typu podejście wyznaczać może kierunki dyskusji nad tzw. planowaniem zintegrowanym, czyli koncepcją rozwijania systemu planowania łączącego elementy warsztatu planowania przestrzennego (a więc i projektowania i planowania urbanistycznego), jak i planowania strategicznego.

Problematykę zgromadzonych w tomie opracowań można podzielić na trzy zasadnicze zagadnienia. Pierwsze z nich odnosi się do procesów planowania rozwoju metropolii w Polsce, w tym – omówienie wybranych studiów przypadku. W tej części w szczególności przedstawiono sytuację w kontekście metropolii poznańskiej, śląskiej oraz trójmiejskiej. Wprowadzeniem do tych rozważań jest opracowanie odnoszące się do szerzej zakrojonych problemów planowania strategii i zagospodarowania przestrzennego w zarządzaniu rozwojem obszarów metropolitalnych. Pozwala to na osadzenie ww. omówień w kontekście teoretycznym.

Druga grupa prac dotyczy wybranych aspektów kształtowania przestrzeni metropolitalnej. Omówiono w nich m.in. zagadnienia instrumentarium zarządzania rozwojem przestrzennym w kontekście współczesnych przemian obszarów metropolitalnych, w tym – związanych także z kształtowaniem krajobrazu oraz ze stałymi i tymczasowymi formami zagospodarowania. Uwagę zwrócono także na kwestie transportowe i związane z funkcjami turystycznymi.

Podsumowaniem prowadzonych wcześniej rozważań jest część trzecia, obejmująca omówienie studium przypadku Metropolii Trójmiejskiej. W tym kontekście przedstawiono m.in. możliwe scenariusze przekształceń struktury obszaru, w tym – kształtowanie jej potencjału przy wykorzystaniu pożytków płynących z realizacji ważnych wydarzeń i inwestycji. Zaprezentowano także

przykład jednego z miast metropolii – Gdyni – ze szczególnym uwzględnieniem kwestii rozwoju jej śródmieścia oraz kształtowania systemu przestrzeni publicznych.

Przedstawiony w tomie materiał z pewnością nie wyczerpuje tak szerokiego zagadnienia, jakim jest kształtowanie obszarów metropolitalnych. Redaktorzy mają jednak nadzieję, że zgromadzone w nim prace pozwolą na poszerzenie dyskursu związanego z obszarami metropolitalnymi o aspekty często dotychczas pomijane, a także na lepsze powiązanie planowania i projektowania urbanistycznego z zarządzaniem rozwojem przestrzennym.

*Piotr Lorens
Sławomir Ledwoń*